

**OCHRONA MAŁOLETNIICH PRZED
WYKORZYSTANIEM SEKSUALNYM W PRAWIE
PARTYKULARNYM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO
W SZWECJI NA PRZYKŁADZIE PLANU DZIAŁANIA
DIECEZJI SZTOKHOLMSKIEJ**

**THE PROTECTION OF MINORS AGAINST SEXUAL
ABUSE IN THE PARTICULAR LAW OF THE CATHOLIC
CHURCH IN SWEDEN, AS ILLUSTRATED BY THE
ACTION PLAN OF THE DIOCESE OF STOCKHOLM**

Dr Karolina Mazur

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Polska
e-mail: karolina.mazur@upjp2.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0001-8551-9239>

Abstrakt

Artykuł podejmuje analizę normatywno-dogmatyczną systemu ochrony małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym w prawie partykularnym Kościoła katolickiego w Szwecji na przykładzie *Planu działania* diecezji sztokholmskiej. Celem opracowania jest ocena zgodności przyjętych rozwiązań z prawa kanonicznego oraz regulacjami prawa szwedzkiego. Rozważania koncentrują się na strukturze systemu ochrony, obejmującej mechanizmy prewencyjne, procedury interwencyjne oraz środki postinterwencyjne. Analiza wskazuje, że *Plan działania* stanowi próbę integracji norm kościelnych i państwowych w oparciu o zasadę dobra dziecka oraz współpracę instytucjonalną. Jednocześnie ujawnia napięcia wynikające z odmienności pojęciowych i systemowych obu porządków prawnych, które mogą wpływać na zakres i stosowanie przyjętych rozwiązań.

Słowa kluczowe: delicta graviora, ochrona małoletnich, diecezja sztokholmska, prawo publiczne Szwecji, prewencja nadużyć seksualnych

Abstract

The article presents a normative-dogmatic analysis of the system for the protection of minors against sexual abuse in the particular law of the Catholic Church in Sweden, based on the *Action Plan* of the Diocese of Stockholm. The aim of the study is to assess the compliance of the adopted solutions with canon law and regulations of Swedish law. The analysis focuses on the structure of the protection system, including preventive mechanisms, intervention procedures, and post-intervention measures. The findings indicate that the *Action Plan* constitutes an attempt to integrate ecclesiastical and state norms, grounded in the principle of the best interests of the child and institutional cooperation. At the same time, it reveals tensions resulting from conceptual and systemic differences between the two legal orders, which may affect the scope and application of the adopted measures.

Keywords: delicta graviora, child protection, Diocese of Stockholm, Swedish public law, prevention of sexual abuse

Wprowadzenie

Kościół katolicki od dawna jednoznacznie potępia przestępstwa seksualne przeciwko małoletnim [Mazur, 2021, 123-24; Lewandowski 2022, 54]. Już w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.¹ przewidziano penalizację czynów przeciwko małoletnim o charakterze seksualnym (kan. 1395 § 2 KPK/83), a reforma VI księgi Kodeksu² doprecyzowała zakres tego przestępstwa (kan. 1398 KPK/83) [Mazur, 2022, 106-108]. Wykorzystanie seksualne małoletnich przez duchownych stanowi jedno z najcięższych przestępstw przeciwko obyczajom (*delicta graviora*)³, dlatego prawodawca

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku*. Stan prawny na dzień 18 maja 2022 roku. Zaktualizowany przekład na język polski, Pallottinum, Poznań 2022 [dalej: KPK/83].

² Francesco, *Costituzione apostolica Pascite Gregem Dei con cui viene riformato il libro VI del Codice di Diritto Canonico* (23.05.2021), https://www.vatican.va/content/francesco/it/apost_constitutions/documents/papa-francesco_costituzione-ap_20210523_pascite-gregem-dei.html [dostęp: 12.03.2026].

³ Francis, *Rescriptum ex audientia SS.MI: Rescriptum of the Holy Father Francis to approve the Norms on delicts reserved to the Congregation for the Doctrine of the Faith* (11.10.2021), <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2021/12/07/211207c.html> [dostęp: 12.03.2026; dalej: SST].

kościelny wprowadził również szczególne normy proceduralne, w tym motu proprio *Vos estis lux mundi*⁴ oraz *Vademecum*⁵.

Dykasteria Nauki Wiary jest właściwa w zakresie rozpoznawania najcięższych przestępstw przeciwko obyczajom (art. 8 SST), co wiąże się z obowiązkiem opracowywania przez konferencje biskupów norm partykularnych określających sposób postępowania w tego rodzaju sprawach⁶. Konferencja Episkopatu Krajów Nordyckich koordynuje współpracę biskupów Europy Północnej w tym zakresie⁷. Katolicka diecezja sztokholmska opracowała *Plan działania w sprawie przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich* (2004), który następnie został dwukrotnie nowelizowany (2010⁸, 2021⁹). Aktualizacje te wynikały zarówno ze zmian normatywnych, jak i przemian społecznych, w szczególności z postępującej digitalizacji życia dzieci i młodzieży¹⁰.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza normatywno-dogmatyczna *Planu działania* diecezji sztokholmskiej, z uwzględnieniem jego

⁴ Francesco, *Lettera apostolica in forma di «motu proprio» del sommo pontefice Francesco «Vos estis lux mundi»* (07.05.2019), https://www.vatican.va/content/francesco/it/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html [dostęp: 12.03.2026]; tekst polski: *Odpowiedź Kościoła na dramat wykorzystania seksualnego małoletnich. Aspekt prawny, dokumenty i komentarze*, red. P. Studnicki, M. Dalgiewicz, Apostolicum, Ząbki 2020, s. 46-56 [dalej: VELM].

⁵ Congregazione per la Dottrina della Fede, *Vademecum su alcuni punti di procedura nel trattamento dei casi di abuso sessuale di minori commessi da chierici* (05.06.2022), https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/ddf/rc_ddf_doc_20220605_vademecum-casi-abuso-2.0_pl.html [dostęp: 12.03.2026; dalej: *Vademecum*].

⁶ Congregazione per la Dottrina Della Fede, *Lettera circolare per aiutare le conferenze episcopali nel preparare linee Guida per il trattamento dei casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici* (03.05.2011); tekst polski w: *Odpowiedź Kościoła na dramat wykorzystania seksualnego małoletnich*, s. 35-42.

⁷ Więcej o Konferencji Biskupów Krajów Nordyckich zob. <https://www.nordicbishopsconference.org/cetest-firstpage/wir-ueber-uns> [dostęp: 12.03.2026].

⁸ Stockholms katolska stift, *Beredskapsplan mot sexuella övergrepp på barn och ungdomar* (01.10.2010), https://kpn.se/media/2122/beredskapsplan-mot-sexuella-overgrepp-pa-barn-och-ungdomar_2010.pdf [dostęp: 12.03.2026].

⁹ Stockholms katolska stift, *Beredskapsplan mot sexuella övergrepp på barn och ungdomar* (01.11.2021), https://www.katolskakyrkan.se/media/5188/beredskapsplan_hemsida.pdf [dostęp: 12.03.2026; dalej: *Plan działania*].

¹⁰ <https://www.katolskakyrkan.se/aktuellt/stiftsnyheter/2021/ny-och-reviderad-upplaga-av-beredskapsplanen-mot-sexuella-overgrepp-pa-barn-och-ungdomar> [dostęp: 12.03.2026].

zgodności z prawem powszechnym Kościoła oraz wybranymi regulacjami prawa szwedzkiego, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów prewencyjnych, interwencyjnych i postinterwencyjnych oraz z odwołaniem do orzecznictwa Sądu Najwyższego (*Högsta domstolen*) oraz Najwyższego Sądu Administracyjnego (*Högsta förvaltningsdomstolen*).

1. Wprowadzenie do dokumentu

Celem *Planu działania* jest ustanowienie procedur postępowania na wypadek zgłoszenia lub podejrzenia wykorzystania seksualnego małoletnich. Dokument zmierza zarówno do zapewnienia skutecznych mechanizmów interwencyjnych, jak i do kształtowania świadomości w zakresie przeciwdziałania wykorzystaniom. Podkreśla on niezgodność wszelkich form przemocy seksualnej z przesłaniem Ewangelii oraz wskazuje, że osoby pokrzywdzone powinny być traktowane w sposób priorytetowy.

We wstępie wskazano, że w diecezji sztokholmskiej obowiązywały już wcześniejsze regulacje dotyczące prewencji, a w 2019 r. ustanowiono delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży, odpowiedzialnego za nadzór nad ich wdrażaniem. Wyniki kontroli ujawniły jednak istotne deficyty w realizacji obowiązków prewencyjnych, co uzasadniło potrzebę wzmocnienia odpowiedzialności organizacyjnej i doprecyzowania procedur ochronnych.

Następnie przedstawiono podstawowe założenia teologiczne (*Några teologiska grundtankar*), akcentujące szczególną godność dziecka w nauczaniu Kościoła (art. 2 lit. b *Planu działania*) oraz kwalifikację nadużyć seksualnych jako najcięższe naruszenia porządku moralnego. Wskazano również, że termin „wykorzystanie” (*övergrepp*) obejmuje zarówno przemoc fizyczną, jak i psychiczną (art. 2 lit. c *Planu działania*). Wykorzystanie seksualne małoletniego zostało określone jako poważne naruszenie godności osoby oraz jako przestępstwo przeciwko prawu Bożemu (art. 2 lit. h *Planu działania*).

Dokument podkreśla obowiązek stosowania przez przełożonych norm prawa kanonicznego oraz jednoznacznie zakazuje działań zmierzających do zaniechania reakcji lub ukrywania czynów zabronionych (art. 2 lit. h *Planu działania*). Akcentuje zarazem odpowiedzialność instytucjonalną Kościoła w zakresie prewencji oraz reagowania. Zasada miłosierdzia obejmuje również sprawców, jednak nie zwalnia ich z odpowiedzialności moralnej, kanonicznej, a w stosownych przypadkach także karnej (art. 2 lit. i *Planu działania*).

2. Zakres podmiotowy *Planu działania*

Zakres podmiotowy *Planu działania* obejmuje zarówno krąg osób objętych ochroną, jak i podmioty zobowiązane do jego stosowania oraz wdrażania. Konstrukcja ta odzwierciedla wielopoziomowy charakter systemu ochrony małoletnich, łączącego odpowiedzialność indywidualną i instytucjonalną.

2.1. Podmioty objęte ochroną

Podstawową kategorię podmiotów objętych ochroną stanowi dziecko (*barn*). Zgodnie z art. 1 Konwencji o prawach dziecka¹¹, inkorporowanej do prawa szwedzkiego¹², dzieckiem jest każda osoba, która nie ukończyła 18. roku życia (art. 3 *Planu działania*). Analogiczną definicję przyjmuje Szwedzki Kodeks Rodzicielski (*Föräldrabalken*)¹³, który za małoletniego (*underårig*) uznaje osobę poniżej 18. roku życia (rozdział 9 § 1 FB)¹⁴.

W prawie szwedzkim pojęcia „dziecko” (*barn*) i „małoletni” (*underårig*) są co do zasady stosowane zamiennie. Odmiennie kwestię tę ujmuje prawo kanoniczne, które wprowadza rozróżnienie terminologiczne: dzieckiem jest osoba, która nie ukończyła siódmego roku życia i nie posiada zdolności używania rozumu (kan. 97 § 2 KPK/83), natomiast po osiągnięciu tego wieku pozostaje ona małoletnim (kan. 97 § 1 KPK/83).

W przypadku zgłoszeń dotyczących osób pełnoletnich *Plan działania* przyjmuje zasadę poszanowania autonomii osoby pokrzywdzonej. Co do zasady diecezja nie zawiadamia organów ścigania wbrew wyraźnej woli osoby pokrzywdzonej, z wyjątkiem sytuacji przewidzianych prawem państwowym lub przypadków zagrożenia dla innych osób (art. 10 *Planu*

¹¹ Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r., Dz. U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 [dalej: Konwencja].

¹² Ustawa (2018:1197) o Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka (Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter) inkorporuje Konwencję do porządku prawnego Szwecji, nadając jej status obowiązującego prawa krajowego od dnia 1 stycznia 2020 r. Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, SFS 2018:1197, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197/ [dostęp: 25.03.2026].

¹³ Föräldrabalk (1949:381), zm. SFS 2025:402, <https://lagen.nu/1949:381> [dostęp: 02.04.2026; dalej: FB].

¹⁴ Wyrok Högsta domstolen z 10 lipca 2003 r., nr B 965–03, NJA 2003, s. 313, https://lagen.nu/dom/nja/2003s313?utm_source=chatgpt.com [dostęp: 02.04.2026].

działania). Poszanowanie autonomii obejmuje prawo osoby dorosłej do decydowania o ujawnieniu doświadczenia przemocy seksualnej oraz o zakresie współpracy z organami publicznymi (rozdział 23 § 6 *Brottsbalk*¹⁵).

Jednocześnie na instytucjach kościelnych spoczywa obowiązek udzielenia wsparcia oraz poinformowania osoby pokrzywdzonej o dostępnych środkach ochrony prawnej, w tym o możliwości złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (nr 17 *Vademecum*). Szczególne znaczenie przypisuje się wsparciu osób pozostających w relacjach zależności lub szczególnej wrażliwości (art. 10 *Planu działania*).

Zakres ochrony w prawie kanonicznym ma przy tym szerszy charakter przedmiotowy, gdyż obejmuje również osoby pełnoletnie, jeżeli doszło do wykorzystania przymusu, nadużycia władzy lub relacji zależności, a także przypadki związane z pornografią (kan. 1398 § 1, 1°-2° KPK/83; art. 1 § 2 lit. b VELM).

Osoby dorosłe dotknięte wykorzystaniem seksualnym mogą korzystać ze wsparcia oferowanego przez diecezję. Zakres tej pomocy określany jest indywidualnie, z uwzględnieniem ich woli oraz prawa do prywatności (art. 5 VELM, art. 10 *Planu działania*).

2.2. Podmioty zobowiązane do stosowania i wdrażania *Planu działania*

Do kręgu podmiotów zobowiązanych do stosowania *Planu działania* należą zarówno osoby fizyczne pełniące funkcje kościelne, jak i podmioty instytucjonalne oraz organizacje współpracujące z Kościołem.

Potencjalnymi sprawcami czynów zabronionych o charakterze seksualnym mogą być duchowni (*präster*), osoby zatrudnione w strukturach kościelnych (*anställd personal*) oraz wolontariusze (*volontär*), uczestniczący w działalności duszpasterskiej lub edukacyjnej.

Szczególną kategorię stanowią instytuty życia konsekrowanego oraz stowarzyszenia życia apostołskiego. Pomimo przysługującej im autonomii (kan. 586 § 1 KPK/83), są one zobowiązane do przestrzegania norm obowiązujących na terytorium diecezji (kan. 678 § 1 KPK/83). Biskup

¹⁵ Brottsbalk (1962:700), zm. SFS 2025:151, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/ [dostęp: 25.03.2026; dalej: BrB].

diecezjalny zachowuje przy tym kompetencję w zakresie dopuszczania osób do posługi (kan. 682 § 2 KPK/83).

Obowiązki wynikające z *Planu działania* obejmują również organizacje katolickie działające na terenie diecezji, które zobowiązane są do współpracy przy jego wdrażaniu (art. 5 ust. 2 *Planu działania*). Uzasadnienie tego obowiązku znajduje podstawę w uprawnieniu biskupa do nadzoru nad stowarzyszeniami wiernych (kan. 305 § 1 KPK/83). Analogiczne obowiązki mogą dotyczyć podmiotów zewnętrznych współpracujących z Kościołem, które przed rozpoczęciem współpracy powinny wykazać, że stosują odpowiednie standardy ochrony (art. 5 ust. 3 *Planu działania*).

W szwedzkim porządku prawnym szczególną specyfikę posiadają instytucje oświatowe. Katolickie szkoły i przedszkola, mimo swojego konfesyjnego charakteru, podlegają nadzorowi państwowemu realizowanemu przez właściwe organy edukacyjne, w tym Narodową Agencję Edukacji (*Skolverket*) oraz Szwedzki Inspektorat Szkół (*Skolinspektionen*). W tym zakresie rola diecezji ogranicza się do współpracy z organami państwowymi (art. 5 ust. 3 *Planu działania*) co odzwierciedla zasadę pomocniczości oraz strukturę szwedzkiego systemu prawa oświatowego¹⁶.

2.3. Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie i nadzór nad *Planem działania*

Odpowiedzialność za wdrożenie *Planu działania* spoczywa przede wszystkim na proboszczach (*kyrkoherdarna*), rektorach (*rektorerna*) misji językowych i narodowych, przedstawicielach Kościołów orientalnych (*orientaliska kyrkorna*) oraz liderach (*ledarna*) ruchów i organizacji prowadzących działalność z udziałem dzieci i młodzieży (art. 4 ust. 1 *Planu działania*).

Na poziomie lokalnym możliwe jest powołanie przedstawiciela ds. bezpieczeństwa (*lokalt trygghetsombud*), odpowiedzialnego za wdrażanie

¹⁶ Zasada obiektywizmu i bezstronności w sprawowaniu władzy publicznej wynika z rozdziału 1 § 9 Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform, zm. SFS 2022:1600, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152/ [dostęp: 25.04.2026]. Kwestia oddzielenia nadzoru nad szkołami wyznaniowymi od struktur religijnych znajduje potwierdzenie w wyroku Högsta förvaltningsdomstolen z 17 czerwca 2011 r., nr 6110-09, HFD 2011:47, <https://lagen.nu/dom/hfd/2011:47> [dostęp: 25.04.2026].

i monitorowanie standardów ochrony. Do jego zadań należy w szczególności nadzór nad przestrzeganiem procedur bezpieczeństwa, w tym weryfikacja niekaralności w rejestrze skazań (*utdrag ur belastningsregistret*)¹⁷, a także przyjmowanie zgłoszeń o nieprawidłowościach. Funkcja ta pełniona jest w określonej kadencji (art. 4 ust. 2 *Planu działania*) i wymaga uprzedniego przygotowania szkoleniowego (art. 11 lit. b *Planu działania*) w zakresie prewencji i procedur postępowania (program *Trygg i kyrkan*)¹⁸ oraz wypełnienie formularza DH710¹⁹.

Na poziomie diecezjalnym kluczową rolę pełni delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży (*Stiftets barnskyddsombud*), który koordynuje wdrażanie polityki ochrony małoletnich (art. 4 ust. 3 *Planu działania*). Do jego kompetencji należy nadzór nad realizacją standardów, organizacja szkoleń oraz podejmowanie działań kontrolnych (art. 5 ust. 4 *Planu działania*). Delegat jest uprawniony do uzyskiwania informacji oraz podejmowania działań wyjaśniających w zakresie bezpieczeństwa małoletnich (art. 4 ust. 3 *Planu działania*) oraz obowiązany do niezwłocznego zawiadamiania właściwych

¹⁷ Zasady weryfikacji niekaralności reguluje Lag (1998:620) *om belastningsregister*. Zgodnie z rozdziałem 9 § 1 tej ustawy, w przypadku zatrudnienia lub powierzenia zadań obejmujących kontakt z małoletnimi wymagane jest przedstawienie wyciągu z rejestru karnego, obejmującego w szczególności przestępstwa przeciwko wolności seksualnej. Za wydawanie zaświadczeń odpowiada Szwedzka Policja, która realizuje procedurę w trybie administracyjnym, zgodnie z wytycznymi publikowanymi na stronie internetowej urzędu. Lag (1998:620) *om belastningsregister*, zm. SFS 2026:255, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1998620-om-belastningsregister_sfs-1998-620/ [dostęp: 13.04.2026; dalej: Lag (1998:620)]. Zob. formularz PM 442.5 Polismyndigheten: <https://polisen.se/siteassets/blanketter/polisens-blanketter-442-7-skriv-ut.pdf> [dostęp: 13.04.2026].

¹⁸ Program *Trygg i kyrkan* (Bezpiecznie w kościele) obejmuje system szkoleń dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, dotyczących rozpoznawania ryzyka, zasad bezpiecznych relacji oraz procedur reagowania na podejrzenia wykorzystania seksualnego, w tym współpracy z organami ścigania i służbami socjalnymi (*Socialtjänsten*). Jest on powiązany z obowiązkiem weryfikacji niekaralności przed dopuszczeniem do pracy z małoletnimi oraz przewiduje wsparcie duszpasterskie i psychologiczne dla osób pokrzywdzonych, akcentując nadrzędność dobra dziecka. Trygg i kyrkan, Svenska kyrkan, <https://www.katolskakyrgan.se/media/4719/trygg-i-kyrkan-texthafte.pdf> [dostęp: 13.04.2026].

¹⁹ Formularz DH710 (marzec 2025): <https://www.katolskakyrgan.se/media/7326/blankett-dh-710-20250328.pdf> i jego wersja anglojęzyczna (styczeń 2026): https://www.katolskakyrgan.se/media/7815/blankett_dh710_eng_202_6.pdf [dostęp: 13.04.2026].

organów państwowych o podejrzeniu wykorzystania, zarówno w wymiarze administracyjno-socjalnym²⁰, jak i karnym²¹ (art. 6 ust. 1 *Planu działania*).

Na poziomie diecezjalnym funkcjonuje ponadto zespół roboczy ds. wykorzystania seksualnego (*stiftets arbetsgrupp för frågor om sexuella övergrepp*), składający się z przedstawicieli władz diecezjalnych oraz osób kontaktowych²². Zespół ten odpowiada za koordynację działań oraz rozwój systemu ochrony małoletnich (art. 6 ust. 5 *Planu działania*).

3. Zakres przedmiotowy *Planu działania*

Plan działania określa katalog zachowań, które uruchamiają przewidziane w nim mechanizmy ochronne, prewencyjne i zgłoszeniowe. Obejmuje on zarówno czyny stanowiące naruszenie wolności i integralności seksualnej małoletnich, jak i zachowania z nimi związane, w tym podejmowane w środowisku cyfrowym.

Zakres przedmiotowy obejmuje w szczególności sytuacje podejrzenia wykorzystania seksualnego małoletniego w rozumieniu art. 1 Konwencji (art. 3 *Planu działania*). W takich przypadkach aktualizują się obowiązki zgłoszeniowe, w tym obowiązek zawiadomienia właściwych organów państwowych (art. 6 *Planu działania*).

²⁰ Obowiązek administracyjno-socjalny polega na niezwłocznym zawiadomieniu właściwej komisji socjalnej (*Socialnämnden*) o podejrzeniu krzywdzenia małoletniego, zgodnie z rozdziałem 19 § 1 pkt 2 *Socialtjänstlag*. *Socialtjänstlag* (2025:400), zm. SFS 2026:342, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2025400_sfs-2025-400/ [dostęp: 15.04.2026; dalej: SoL].

²¹ Na delegacie spoczywa obowiązek zawiadomienia organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (art. 6 ust. 4 *Planu działania*). Choć w prawie szwedzkim powszechny obowiązek zgłoszenia przestępstwa ogranicza się do najcięższych czynów w fazie przygotowania (rozdział 23 § 6 BrB), w strukturach diecezjalnych ma on charakter bezwzględny (art. 6 ust. 5 *Planu działania*).

²² W skład zespołu wchodzi: wikariusz generalny (*generalvikarien*), wikariusz biskupi ds. księży i diakonów (*biskopsvikarien för präster och diakoner*), wikariusz biskupi ds. prawnych (*biskopsvikarien för kyrkorättsliga frågor*) oraz dwie osoby kontaktowe (kobieta i mężczyzna). Zespołowi przewodniczy wikariusz generalny, a jego zastępcą jest wikariusz biskupi ds. duchowieństwa. W razie potrzeby mogą być do niego doraźnie włączani eksperci, w szczególności psycholog, prawnik diecezjalny lub rzecznik prasowy. Zespół odpowiada za opracowywanie i aktualizację systemu ochrony małoletnich (art. 6 ust. 5 *Planu działania*).

Pojęcie wykorzystania seksualnego (*sexuella övergrepp*) należy ujmować szeroko jako naruszenie sfery seksualnej drugiej osoby poprzez przemoc, przymus, nadużycie zależności albo brak rzeczywiście dobrowolnej zgody (art. 3 *Planu działania*). W odniesieniu do małoletnich wymaga ono wykładni, uwzględniającej ich wiek oraz podatność na manipulację.

W prawie szwedzkim katalog czynów zabronionych obejmuje w szczególności gwałt (rozdział 6 § 1 BrB), wykorzystanie seksualne (rozdział 6 § 2 BrB), gwałt wobec dziecka (rozdział 6 § 4 BrB), wykorzystanie seksualne dziecka (rozdział 6 § 6 BrB), molestowanie seksualne (rozdział 6 § 10 BrB) oraz nawiązywanie kontaktu z małoletnim w celu doprowadzenia do czynu seksualnego (rozdział 6 § 10a BrB). Ochrona obejmuje również przestępstwa związane z pornografią dziecięcą (rozdział 16 § 10a BrB).

Na gruncie prawa szwedzkiego istotne znaczenie ma funkcjonalne ujęcie środowiska cyfrowego. Odpowiedzialności karnej podlega nawiązywanie kontaktu z małoletnim w celu wykorzystania seksualnego (*grooming*²³) za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej (rozdział 6 § 10a BrB) [Ritzing 2020, 8-9; Gyllensten 2016, 36-40], a także ekspozowanie treści seksualnych oraz rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem dzieci (rozdział 6 § 10 BrB; rozdział 16 § 10a BrB). Szczególnie surowo oceniane są przypadki obejmujące wykorzystanie małych dzieci, działalność o charakterze komercyjnym²⁴ lub szerokie rozpowszechnianie materiałów²⁵. W orzecznictwie podkreśla się, że również działania podejmowane za pośrednictwem Internetu, w tym nakłanianie dziecka do czynności seksualnych przed kamerą, w pełni realizują znamiona czynów zabronionych, niezależnie od formalnej inicjatywy kontaktu²⁶.

²³ *Grooming* polega na nawiązywaniu kontaktu z dzieckiem, w szczególności za pośrednictwem Internetu, oraz podejmowaniu działań manipulacyjnych zmierzających do zbudowania relacji o podłożu seksualnym. Obejmuje on stopniowe zdobywanie zaufania dziecka w celu doprowadzenia do wykorzystania seksualnego. Mechanizm ten może stanowić etap poprzedzający takie czyny, w tym udział dziecka w pornografii dziecięcej lub jego wykorzystanie w procederze prostytucji.

²⁴ Wyrok Högsta domstolen z 23 maja 2002 r., nr B4644-01, NJA 2002, s. 265, <https://lagen.nu/dom/nja/2002s265> [dostęp: 13.04.2026].

²⁵ Wyrok Högsta domstolen z 13 lipca 2012 r., nr B1158-12, NJA 2012, s. 528, <https://lagen.nu/dom/nja/2012s528> [dostęp: 13.04.2026].

²⁶ Wyrok Högsta domstolen z 12 czerwca 2015 r., nr B5680-14, NJA 2015, s. 501, <https://lagen.nu/dom/nja/2015s501> [dostęp: 13.04.2026].

Szwedzki model ochrony małoletnich opiera się na dwustopniowej konstrukcji. W odniesieniu do osób poniżej 15. roku życia zgoda na kontakt seksualny pozostaje prawnie irrelevantna, co oznacza, że każdy czyn o charakterze seksualnym co do zasady stanowi przestępstwo (rozdział 6 § 4–6 i § 10 BrB)²⁷, niezależnie od tego, czy dziecko wyraziło zgodę na akt seksualny²⁸ albo samo podjęło inicjatywę w zakresie aktywności seksualnej²⁹. W przypadku osób między 15. a 18. rokiem życia dopuszcza się możliwość wyrażenia prawnie skutecznej zgody, pod warunkiem że ma ona charakter rzeczywiście dobrowolny [Stenberg Ribeiro 2010, 12]. Ocena tej dobrowolności ma jednak charakter relacyjny i uwzględnia układ sił między stronami. Wyłączone są zatem sytuacje, w których dochodzi do wykorzystania relacji zależności, przewagi wieku, pozycji władzy, autorytetu lub zaufania (rozdział 6 § 5-6 BrB)³⁰. Asymetria relacji polega w tym ujęciu na nierównowadze faktycznej, w której jedna ze stron – z uwagi na swoją pozycję, doświadczenie lub wpływ – posiada zdolność oddziaływania na decyzje małoletniego, ograniczając jego swobodę w zakresie wyrażenia zgody. W takich przypadkach zgoda traci charakter autonomiczny i nie wyłącza bezprawności czynu. W konsekwencji osoby w tej grupie wiekowej pozostają objęte wzmoczoną ochroną przed wykorzystaniem seksualnym w relacjach o charakterze zależnościowym, mimo formalnej zdolności do wyrażenia zgody. W debacie publicznej pojawiają się ponadto postulaty *de lege ferenda* zmierzające do dalszego wzmocnienia tej ochrony, w szczególności poprzez podwyższenie granicy wieku lub wprowadzenie kryterium dopuszczalnej różnicy wieku między partnerami³¹.

²⁷ Wyrok Högsta domstolen z 7 marca 2006 r., nr B4914–05, NJA 2006, s. 79, <https://lagen.nu/dom/nja/2006s79> [dostęp: 13.04.2026].

²⁸ Tamże.

²⁹ Justitiedepartementet, *En ny sexualbrottslagstiftning*, Proposition 2004/05:45 (16.11.2004), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/en-ny-sexualbrottslagstiftning_gs0345/ [dostęp: 13.04.2026].

³⁰ Wyrok Högsta domstolen z 22 marca 2019 r., nr B4878–18, NJA 2019, s. 238, <https://lagen.nu/dom/nja/2019s238> [dostęp: 13.04.2026].

³¹ Wniosek 2021/22:3634, Ulrika Karlsson, Marlène Lund Kopparklint, *Sexuella övergrepp mot barn och byxskyddslag* (05.10.2021), Riksdag, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sexuella-overgrepp-mot-barn-och-byxskyddslag_h9023634/ [dostęp: 01.04.2026].

Zakres przedmiotowy nie ogranicza się wyłącznie do małoletnich. W prawie kanonicznym obejmuje on również osoby pełnoletnie, jeżeli doszło do wykorzystania przymusu, nadużycia władzy lub relacji zależności albo pokrzywdzony ma ograniczoną zdolność posługiwania się rozumem (kan. 1398 § 1, 1°-2° KPK/83; art. 1 § 2 lit. b VELM).

4. Procedury interwencyjne, ochronne i restytucyjne

Skuteczność ochrony małoletnich w diecezji sztokholmskiej zależy od istnienia spójnego protokołu postępowania, integrującego normy kanoniczne z prawem szwedzkim. Analiza obejmuje sekwencję działań – od powzięcia informacji o podejrzeniu wykorzystania po działania następcze i prewencyjne.

4.1. Faza detekcji i weryfikacji podejrzenia

Fundamentem systemu jest zasada niezwłocznego uruchomienia procedur zewnętrznych po powzięciu wiarygodnej informacji o wykorzystaniu (art. 6 ust. 1 *Planu działania*). Przełożeni są zobowiązani do podjęcia natychmiastowych działań ochronnych oraz współpracy z organami państwowymi (art. 2 lit. h *Planu działania*).

Kluczową rolę odgrywa osoba przyjmująca pierwsze zgłoszenie od małoletniego. Jej zadaniem jest uważne wysłuchanie dziecka, z zachowaniem szczególnej ostrożności i bez zadawania pytań wykraczających poza zakres niezbędny do ustalenia podstawowych okoliczności sprawy (art. 14 *Planu działania*, art. 5 § 1 VELM; nr 55 i 56 *Vademecum*). Nie powinna ona samodzielnie weryfikować wiarygodności relacji, gdyż ocena, czy doszło do przestępstwa, należy do właściwych organów (kan. 1717 § 1 KPK/83; nr 16 *Vademecum*). Po zakończeniu rozmowy sporządza notatkę obejmującą datę, czas oraz treść zgłoszenia (art. 14 *Planu działania*).

Osoba przyjmująca zgłoszenie zawiadamia wikariusza generalnego (art. 4 ust. 6 i 8 *Planu działania*) lub delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży (art. 6 ust. 3 *Planu działania*), a także właściwe organy państwowe, w tym organy ścigania (rozdział 23 § 6 BrB) oraz służby socjalne (rozdział 14 § 1 SoL). Obowiązek ten ma charakter powszechny i dotyczy wszystkich osób pracujących z małoletnimi (art. 6 ust. 3 *Planu działania*).

Zgłoszenie musi zostać dokonane nawet wbrew sprzeciwowi osoby pokrzywdzonej lub jej opiekunów (art. 14 *Planu działania*), jeżeli jest to konieczne dla ochrony dziecka lub innych małoletnich (art. 19 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 1 Konwencji). Zaniechanie zgłoszenia w sytuacji ryzyka dla innych małoletnich stanowi naruszenie obowiązków prewencyjnych (art. 6 ust. 6 *Planu działania*). Na gruncie prawa kanonicznego obowiązek wszczęcia dochodzenia wstępnego (kan. 1717 § 1 KPK/83) spoczywa na ordynariuszu (nr 21 *Vademecum*), a w sprawach zastrzeżonych – po jego zamknięciu – należy przekazać uwierzytelniony odpis akt do właściwej dykasterii Stolicy Apostolskiej (nr 69 *Vademecum* w zw. z art. 10 § 1 SST). Obowiązek ten dotyczy również przełożonych zakonnych, którzy przekazują wyniki dochodzenia biskupowi diecezjalnemu (art. 5 ust. 1 *Planu działania*).

4.2. Środki wsparcia i ochrony pokrzywdzonych

W ramach środków wsparcia i ochrony pokrzywdzonych kluczowe znaczenie ma zapewnienie skoordynowanej i niezwłocznej pomocy, realizowanej zarówno na płaszczyźnie kościelnej, jak i we współpracy z organami państwowymi (art. 7 *Planu działania*). Osoba zgłaszająca podlega szczególnej ochronie, obejmującej obowiązek traktowania jej z poszanowaniem godności oraz przyjęcia zgłoszenia bez jego uprzedniej dyskredytacji. Władza kościelna zapewnia adekwatną pomoc duchową, medyczną i psychologiczną (art. 5 § 1 VELM; nr 55 *Vademecum*), a w razie potrzeby także wsparcie finansowe terapii (art. 4 ust. 7 *Planu działania*).

Delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży, we współpracy ze służbami socjalnymi (rozdział 5 § 11 SoL), dokonuje oceny potrzeb dziecka i jego rodziny oraz koordynuje udzielane wsparcie (art. 5 § 1 VELM; nr 55-57 *Vademecum*; art. 3 ust. 1 Konwencji). Pełni on funkcję osoby kontaktowej, zapewniając pokrzywdzonemu informacje o przebiegu sprawy oraz wsparcie do czasu jej zakończenia, z poszanowaniem prywatności i ochrony danych osobowych (art. 5 § 1-2 VELM; nr 56 *Vademecum*).

Realizacja tych obowiązków powinna uwzględniać gwarancje wynikające z art. 12 Konwencji³², w szczególności prawo dziecka do bycia wy-

³² UN Committee on the Rights of the Child, *General Comment No. 12 (2009): The right of*

słuchanym [Swärd, 2020, 89-92]. Obowiązek ten ma charakter ochronny i pozostaje komplementarny wobec konieczności podejmowania działań zapewniających bezpieczeństwo dziecka oraz innych małoletnich (art. 3 ust. 1 i art. 19 Konwencji) [Sjösten 2020, 215-18].

Przełożeni diecezjalni podejmują także niezbędne działania informacyjne wspólnoty, z zachowaniem poufności (art. 5 § 2 VELM; nr 56 *Vademecum*). Ze względu na długotrwały charakter skutków nadużyć diecezja zapewnia dostęp do specjalistycznej pomocy (art. 5 § 1 VELM; nr 55 i 57 *Vademecum*, rozdział 5 § 11 SoL). W odniesieniu do osób dorosłych zakres wsparcia ustala się indywidualnie, a w przypadku osób szczególnie bezbronnych – przez wikariusza generalnego w porozumieniu z osobą pokrzywdzoną (art. 10 *Planu działania*).

4.3. Postępowanie wobec podejrzanego i oskarżonego

Ochrona małoletnich ma charakter nadrzędny i uzasadnia stosowanie środków zapobiegawczych (kan. 1722 KPK/83; art. 16 VELM; nr 58-61 *Vademecum*) [Mazur 2021, 135; Mazur 2022, 113] w przypadku wiarygodnego oskarżenia o czyn przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu (art. 8 *Planu działania*). W razie ryzyka kontaktu z małoletnimi ordynariusz lub przełożony wyższy może zawiesić wykonywanie posługi, odsunąć od funkcji lub ograniczyć kontakty, przy czym środki te mają charakter prewencyjny, a nie karny (kan. 1722 KPK/83; nr 61 *Vademecum*) [Mazur 2022, 113]. W prawie szwedzkim odpowiada temu obowiązek zapewnienia bezpiecznego środowiska, który może prowadzić do natychmiastowego odsunięcia osoby od obowiązków (rozdział 2 § 8 *Skollag*³³) [Sjösten 2020, 238].

W sprawach zastrzeżonych dalsze postępowanie prowadzone jest zgodnie z właściwością Dykasterii Nauki Wiary (art. 1 § 3 w zw. z art. 6 SST), która decyduje o dalszym trybie postępowania karnego (kan. 1720-1728 KPK/83; art. 10 *Planu działania*). W odniesieniu do osób świeckich (*lekman*) dochodzenie wstępne prowadzi ordynariusz miejsca (kan. 1717 § 1 KPK/83) właściwy ze względu na miejsce popełnienia

the child to be heard (20.07.2009), <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2009/70207> [dostęp: 26.04.2026].

³³ Skollag (2010:800), zm. SFS 2025:1497, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/ [dostęp: 25.04.2026].

przestępstwa (kan. 1728 § 1 w zw. z kan. 1412 KPK/83). W przypadku oskarżenia biskupa sprawa kierowana jest do właściwej dykasterii (art. 10 w zw. z art. 19 VELM; art. 8 *Planu działania*).

Oskarżonemu przysługuje prawo do obrony (kan. 220 KPK/83), w tym do korzystania z pomocy obrońcy (kan. 1723 KPK/83; nr 54 *Vademecum*), przy zachowaniu domniemania niewinności, ochrony dobrego imienia (nr 44 i 53 *Vademecum*) i prywatności [Mazur 2021, 133; Mazur 2022, 115-17; Swärd 2020, 95]. W przypadku członków instytutów zakonnych możliwe jest zapewnienie wsparcia przez przełożonych, o ile nie narusza to bezstronności postępowania ani ochrony małoletnich (art. 8 *Planu działania*).

4.4. Działania następcze i restytucja

Wynik postępowania karnego prowadzonego przez organy państwowe wpływa na zakres dalszych działań diecezji, nie przesądzając jednak automatycznie o skutkach kanonicznych ani o obowiązku ochrony dobra wspólnoty. Prawomocne uniewinnienie lub oddalenie oskarżenia otwiera możliwość podjęcia działań restytucyjnych, w szczególności ochrony dobrego imienia (kan. 220 KPK/83; art. 5 § 2 VELM) oraz – w razie potrzeby – wsparcia w dochodzeniu roszczeń przed właściwymi organami (art. 9 ust. 2 *Planu działania*) [Mazur 2022, 116-17]. Prawomocne skazanie uzasadnia podjęcie działań dyscyplinarnych i kanonicznych (kan. 1341 KPK/83), w tym wszczęcie postępowania karnego w trybie administracyjnym (kan. 1720 KPK/83) lub sądowym (kan. 1721-1728 KPK/83) oraz wymierzenie sankcji (kan. 1398 KPK/83). Niezależnie od wyniku postępowania państwowego przełożeni dokonują indywidualnej oceny sprawy (kan. 1341 KPK/83), a w odniesieniu do duchownych mogą zostać podjęte odrębne działania kanoniczne (art. 9 ust. 6 *Planu działania*). Postępowanie kanoniczne nie zastępuje postępowania świeckiego, lecz je uzupełnia (Wprowadzenie do *Planu działania*).

4.5. Systemowe mechanizmy prewencyjne

System ochrony małoletnich w diecezji sztokholmskiej opiera się na zintegrowanym modelu prewencji, którego celem jest minimalizacja ryzyka nadużyć poprzez działania organizacyjne, personalne i edukacyjne (art. 11 *Planu działania*). Mechanizmy te mają charakter uprzedni (*ex ante*)

i realizują obowiązek ochrony dziecka przed przemocą i wykorzystaniem seksualnym (art. 3 ust. 1 w zw. z art. 19 ust. 1 Konwencji).

Podstawowym instrumentem jest obowiązek stosowania jednolitego *Planu działania* przez wszystkie podmioty pracujące z małoletnimi, co zapewnia spójny standard ochrony oraz nadzór hierarchiczny (art. 4 ust. 1 *Planu działania*). Istotnym elementem są także obowiązkowe szkolenia dla duchownych, pracowników i wolontariuszy, obejmujące rozpoznawanie ryzyka oraz procedury reagowania, których odbycie stanowi warunek dopuszczenia do pracy z dziećmi (art. 11 ust. 2 *Planu działania*).

Funkcję prewencyjną pełni również zapewnienie dostępnej informacji o zasadach ochrony i procedurach zgłoszeniowych (art. 11 ust. 3 *Planu działania*; art. 2 § 1 VELM), co sprzyja wczesnemu ujawnianiu nieprawidłowości. Uzupełnieniem jest stosowanie ogólnych środków ostrożności w relacjach z małoletnimi, wpisujących się w koncepcję „bezpiecznego środowiska” (*Safe Environment*), o którym mowa w okólniku Dykasterii Nauki Wiary³⁴ (art. 11 ust. 4 *Planu działania*; nr I lit. b Okólnika DNW).

Integralnym elementem systemu są standardy operacyjne regulujące organizację pracy z małoletnimi, w szczególności zasada unikania kontaktów indywidualnych bez kontroli (art. 12 lit. a i c *Planu działania*), jawność komunikacji (art. 12 lit. d *Planu działania*), prowadzenie zajęć w obecności innych osób dorosłych (art. 12 lit. b i e *Planu działania*) oraz stały nadzór nad dziećmi (art. 12 lit. f *Planu działania*). Regulacje obejmują również korzystanie z urządzeń elektronicznych, ochronę wizerunku (art. 12 lit. g i h *Planu działania*) oraz organizację transportu i zakwaterowania (art. 12 lit. i oraz j *Planu działania*). Rozwiązania te odpowiadają modelowi prewencji sytuacyjnej, ukierunkowanemu na ograniczanie ryzyka poprzez odpowiednie ukształtowanie warunków organizacyjnych.

Szczególne znaczenie przypisuje się obowiązkowi wzmożonej czujności wobec tzw. „dzieci cichych” (*glömda barnen*), których niska widoczność zwiększa ryzyko opóźnionej reakcji ochronnej (art. 13 *Planu działania*). W takich przypadkach znaczenia nabierają mechanizmy stopniowego

³⁴ Congregazione per la Dottrina Della Fede, *Lettera circolare per aiutare le conferenze episcopali nel preparare linee Guida per il trattamento dei casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici* (03.05.2011); tekst polski: *Odpowiedź Kościoła na dramat wykorzystania seksualnego małoletnich*, s. 35-42.

nawiązywania relacji przez sprawcę [Finkelhor 1984, 58-59; Greijer, Doek 2016, 30-33], w tym działania kwalifikowane w prawie szwedzkim jako kontakt z dzieckiem w celu seksualnym, o których mowa w rozdziale 6 § 10a BrB (Lag (2009:396)³⁵). Analizy rządowe (Ds 2015:49³⁶) wskazują także na rosnące znaczenie form internetowych (*nätgromning*), które zwiększają ryzyko niezauważonego kontaktu z dzieckiem [Romańczuk-Grącka 2013, 24; Kijanka i Lipska 2012, 238; West 2025, 7]. W konsekwencji „dzieci ciche” wymagają szczególnej czujności systemowej, opartej na wczesnej obserwacji i interwencji (art. 13 *Planu działania*).

Znaczenie prewencyjne ma także jasne określenie zakresu obowiązków i odpowiedzialności osób pracujących z małoletnimi oraz ich bieżący nadzór (art. 11 ust. 5-6 *Planu działania*). Uzupełnieniem jest procedura doboru i weryfikacji personelu, obejmująca m.in. referencje, rozmowę kwalifikacyjną oraz kontrolę niekaralności (art. 11 ust. 7 *Planu działania*; § 9 pkt 1-3 Lag (1998:620)).

System prewencyjny ma charakter dynamiczny i wymaga stałej aktualizacji, a *Plan działania* pełni również funkcję formacyjną, odsyłając do aktualnych materiałów i standardów ochrony (art. 15 *Planu działania*). W efekcie tworzy wielopoziomowy mechanizm łączący prawo kanoniczne, państwowe i regulacje partykularne w spójny model ochrony małoletnich.

Zakończenie

Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że *Plan działania* diecezji sztokholmskiej stanowi spójny i wielopoziomowy model ochrony małoletnich, integrujący instrumenty prawa kanonicznego i prawa szwedzkiego oraz obejmujący mechanizmy prewencyjne, interwencyjne oraz postinterwencyjne. Dokument ten realizuje przede wszystkim cel ochronny, oparty na nadrzędności dobra dziecka oraz obowiązku niezwłocznej reakcji na każde wiarygodne podejrzenie wykorzystania.

³⁵ Lag (2009:396) om ändring i brottsbalken, SFS 2009:396, <https://rkrattsdatab.gov.se/SFSdoc/09/090396.PDF> [dostęp: 13.04.2026].

³⁶ Justitiedepartementet, *Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte*, Ds 2015:49 (21.10.2015), <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2015/10/ds-201549/> [dostęp: 13.04.2026].

Jednocześnie analiza ujawnia, że skuteczność przyjętego modelu zależy nie tylko od poprawności normatywnej, lecz także od jego rzeczywistej implementacji rozwiązań w strukturach diecezjalnych. Najistotniejsze napięcia wynikają z odmienności pojęciowych i systemowych obu porządków prawnych, zwłaszcza w zakresie rozumienia małoletniości, zakresu obowiązków zgłoszeniowych oraz równowagi pomiędzy ochroną dziecka a prawami pokrzywdzonego, podejrzanego i oskarżonego. Nie podważa to wartości dokumentu, lecz wskazuje na potrzebę jego stałej aktualizacji oraz doprecyzowania w świetle zmieniających się realiów społecznych i prawnych.

W konsekwencji *Plan działania* należy ocenić jako istotny element systemu ochrony małoletnich w Kościele katolickim, którego znaczenie ujawnia się najpełniej w powiązaniu z normami prawa powszechnego Kościoła oraz regulacjami prawa państwowego Szwecji. Jego wartość polega nie tylko na wyznaczeniu standardów postępowania, lecz także na tworzeniu podstaw dla rzeczywistej współodpowiedzialności instytucjonalnej w obszarze ochrony małoletniego.

PIŚMIENNICTWO

- Finkelhor, David. 1984. *Child Sexual Abuse: New Theory and Research*. New York: Free Press.
- Greijer, Susanna, i Jaap Doek. 2016. *Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Adopted by the Interagency Working Group in Luxembourg, 28 January 2016*. Bangkok: ECPAT Luxembourg.
- Gyllensten, Cecilia. 2016. *Grooming – hur kommer vi tillrätta med problemet?* Stockholm: Juridiska Institutionen Stockholms Universitet.
- Kijanka, Emilia, i Katarzyna Lipska. 2012. „Child grooming – mroczna strona seksualności.” W *Stop pedofilii. Materiały pokonferencyjne II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej*, red. Jerzy Bukala, i Krzysztof Wątorok, 227-40. Kielce: Wydawnictwo Akademii Nauk Stosowanych w Kielcach.
- Lewandowski, Paweł. 2022. „The Response of the Catholic Church in the United States to Offences of Sexual Abuse of Minors Committed by Clerics Based on the Example of the Diocese of Fairbanks.” *The Person and the Challenges* 12, nr 1:53-74. <https://doi.org/10.15633/pch.4235>
- Mazur, Karolina. 2021. „Dochodzenie wstępne w sprawie duchownych podejrzanych o popełnienie przestępstwa przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu z nieletnim.” *Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich* 31, nr 34:123-42. <https://doi.org/10.32077/skp.2021.34.1-8>

- Mazur, Karolina. 2022. „Prawo podejrzanego i oskarżonego do obrony w sprawach o wykorzystanie seksualne małoletniego lub osoby używającej rozumu w ograniczonym zakresie.” *Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich* 32, nr 35:105-25. <https://doi.org/10.32084/bskp.4422>
- Miziński, Artur G. 2010. „Strony w kanonicznym procesie karno-sądowym według aktualnych przepisów kościoła łacińskiego.” *Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie* 3:123-42.
- Ritzing, Meghan. 2020. *Sexuell grooming – En utredning av bestämmelsen i 6 kap. 10 a § brottsbalken om kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte*. Lund: Juridiska Fakulteten vid Lunds Universitet.
- Romańczuk-Grącka, Marta. 2013. „Grooming – między polityczno-kryminalną potrzebą a prawno-dogmatyczną krytyką.” *Studia Prawnoustrojowe* 19:23-35.
- Sjösten, Mats. 2020. *Vårdnad, boende och umgänge: samt verkställigheten av sådana avgöranden och överenskommelser*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Stenberg Ribeiro, Emma. 2010. *Human Trafficking and Prostitution from a Swedish Perspective*. Third revised version. Stockholm: The County Administrative Board of Stockholm.
- Swärd, Susann. 2020. *Barnkonventionen i praktisk tillämpning. Handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- West, Emma. 2025. *Barns utsatthet för sexuellt våld på nätet – Svenska polisregioners brottsförebyggande arbete*. Umeå: Umeå Universitet.